

S T A R A J S A O
S T A R A J S A
S T A R A J S A O
O V O J E P E N I A Z E
S T A R A J S A O
P E N I A Z E
S T A R A J S A O
S V O J E P E N I A Z E
S T A R A J S A O
S V O J E P E N I A Z E
S T A R A J S A O
S V O J E P E N I A Z E
S T A R A J S A O
S V O J E P E N I A Z E

NÁRODNÁ BANKA SLOVENSKA
EUROSYSTEM

STARAJ SA O SVOJE PENIAZE

Dohľad nad celým finančným trhom SR vykonáva Národná banka Slovenska. Znamená to, že dohliada na banky, obchodníkov s cennými papiermi, správcovské spoločnosti, poisťovne a zaisťovne, dôchodkové správcovské spoločnosti, doplnkové dôchodkové spoločnosti, inštitúcie elektronických peňazí, platobné inštitúcie a ďalšie dohliadané subjekty finančného trhu. Všetky dohliadané subjekty sú uvedené na stránke Národnej banky Slovenska <http://www.nbs.sk/sk/dohlad-nad-financnym-trhom>.

Úlohou dohľadu je dohliadať nad dodržiavaním povinností dohliadaných subjektov finančného trhu najmä v oblasti obozretného podnikania subjektov finančného trhu. Národná banka Slovenska nemôže vstupovať do zmluvných vzťahov medzi klientom a finančnou inštitúciou, t. j. napríklad zrušiť nevýhodnú zmluvu.

Starostlivosť o osobné financie má v rukách každý sám. Nasledujúce otázky a odpovede môžu nielen otestovať vaše znalosti, ale aj pomôcť pri správnom rozhodovaní vo svete financií.

SPORENIE A ÚVERY

Čo je dôležité zvážiť predtým, než sa rozhodnete, z ktorej banky si zoberiete úver?

- Výšku úroku
- Výšku splátky
- Ročnú percentuálnu mieru nákladov (RPMN)
- O koľko úver preplatíte
- Poplatky a sankcie
- Podmienky predčasného splatenia úveru

Čo je ročná percentuálna miera nákladov?

Ročná percentuálna miera nákladov (RPMN) odráža celkové náklady spojené so spotrebiteľským úverom. Je to číslo, ktoré najrealnejšie vyjadruje cenu úveru. Ročná percentuálna miera nákladov predstavuje celkové náklady úveru pre klienta, ktoré obsahujú prvok úrokovej sadzby a prvok ostatných súvisiacich nákladov. Pod ostatnými súvisiacimi nákladmi sa rozumejú náklady na zisťovanie informácií, administratívu, prípravu dokumentov, záruky, poistenie úverov, poplatok za uzavretie úverovej zmluvy (poplatok za poskytnutie úveru), poplatok za vedenie účtu, poistenie úveru a podobne. RPMN nezahŕňa prípadné sankčné poplatky alebo poplatky spojené s transakciami, a preto je pri cene úveru vždy potrebné počítať aj s týmito položkami.

Musí byť ročná percentuálna miera nákladov súčasťou zmluvy o úvere?

Ročná percentuálna miera nákladov (RPMN) je podstatnou náležitosťou zmluvy o spotrebiteľskom úvere a bez jej uvedenia sa úver považuje za bezúročný a bez poplatkov.

Aké úvery poskytujú komerčné banky spotrebiteľovi?

- Úvery na bývanie
- Spotrebiteľské úvery (vrátane lízingu)

Aké sú ďalšie možnosti okrem úveru, v prípade nedostatku peňazí?

- Nákup na splátky
- Kreditná platobná karta

Aký je rozdiel medzi debetnou a kreditnou platobnou kartou?

Obidve karty sú elektronické platobné karty a vyzerajú rovnako. Debetnú kartu dostanete takmer automaticky ku každému bežnému účtu. Platba touto kartou (alebo výber v hotovosti napr. z bankomatu) sa ihneď strhne z vášho účtu. Ak nemáte na účte dostatok prostriedkov (alebo ak nemáte dohodnutú možnosť ísť „do mínusu“), tak platba nebude zrealizovaná. Na rozdiel od toho kreditná karta nie je nijako spojená s vaším bežným účtom a pri platbe kreditnou kartou sa nestrhávajú žiadne peniaze z vášho účtu. Tým, že vám banka poskytla kreditnú kartu, tak vám poskytla možnosť úveru (ktorý môžete, ale nemusíte čerpať). Pri platbe kreditnou kartou sa vlastne zadlžujete banke. Dlh budete musieť banke splatiť aj s úrokmi. V prípade nesplácania dlhu bude banka od vás dlh vymáhať a vyvodzovať voči vám všetky právne dôsledky.

Ako sa uhrádza čerpanie z kreditnej platobnej karty?

Sumu minútú z kreditnej karty je potrebné pravidelne uhrádzať. Ľudia si často neuvedomujú, že sa tak zväčša nedeje automaticky, ale musia zadať pokyn buď trvalým príkazom alebo jednorazovo napr. prevodom z bežného účtu, v opačnom prípade sa úver „nabaľuje“. V prípade nesplácania bude banka od vás tento dlh vrátane úrokov vymáhať a vyvodzovať voči vám všetky právne dôsledky.

Čo je embosovaná platobná karta?

Embosovaná platobná karta je charakteristická tým, že má na prednej strane reliéfne vytlačené všetky informácie, ktoré sú potrebné na zúčtovanie

transakcie. Týmto informáciami sú číslo karty, meno jej držiteľa a tiež platnosť karty. Na jej použitie nie je potrebné zadať PIN kód (stačí podpis), dokonca nie je potrebná fyzická prítomnosť karty. Výhodou embosovanej platobnej karty je jej bezproblémová akceptácia pri internetovom obchode.

Aký je rozdiel medzi elektronickou a embosovanou platobnou kartou?

V zásade platí, že pri použití elektronickej platobnej karty (platobná karta čipová alebo s magnetickým prúžkom alebo „obojaká“) musíte na rozdiel od embosovanej karty obvykle použiť PIN a elektronickej platobná karta musí byť fyzicky k dispozícii v momente vykonávania platby. Hoci pri platbách cez internet nie je nutné použiť PIN ani pri platbe „obyčajnou“ elektronickej platobnou kartou. V prípade potreby (napríklad pri strate alebo odcudzení) je možné elektronickej platobnú kartu, na rozdiel od embosovaných kariet, okamžite zablokovať.

Stratili ste platobnú kartu?

Akonáhle zistíte stratu alebo krádež platobnej karty, kontaktujte vašu banku so žiadosťou o blokáciu platobnej karty. Nikdy nenoste PIN v peňaženke, nikomu ho nehovorte a ani ho neukladajte do pamäti mobilného telefónu. PIN sa pokúste zapamätať si.

Nevydal vám bankomat peniaze?

Neodchádzajte od bankomatu, zavolajte na telefónne číslo banky uvedené na bankomate a ihneď reklamujte transakciu. Ak je to možné zabezpečte si svedka.

Aký je rozdiel medzi sporením a investovaním?

Ak sporíte, odkladáte si obvykle pravidelne určitú sumu. Väčšinou si človek sporí na konkrétnu vec, ktorú si chce kúpiť alebo si sporí „na horšie časy“. Ak si sporíte v banke, podstupujete výrazne nižšie riziko straty nasporenej sumy (podstatnú časť rizika pokrýva fond ochrany vkladov). Investovanie je vždy spojené s výrazne vyšším rizikom straty investovanej sumy, výnosov alebo ich časti. Investovaním človek sleduje výraznejšie zhodnotenie svojich peňazí ako v prípade sporenia. Chce, aby mu jeho peniaze zarobili čo najviac za cenu znášania vyššieho rizika, preto musí zvažovať výšku rizika straty (riziko straty je cena za väčšie zhodnotenie investovanej čiastky), ktoré chce podstúpiť.

Aké sú najbežnejšie formy sporenia?

- Termínovaný účet v banke
- Stavebné sporenie
- Dôchodkové sporenie
- Doplnkové dôchodkové sporenie

Čo je to Fond ochrany vkladov?

Fond ochrany vkladov bol zriadený za účelom ochrany vkladov bankových klientov. V prípade, že niektorá banka nebude schopná svojim klientom vyplácať vložené peniaze, Fond ochrany vkladov je povinný zo zákona klientom ich peniaze vyplatiť. Garantované sú vklady fyzických osôb do výšky maximálne 100 000 eur v každej jednotlivéj banke. Do fondu prispievajú všetky banky SR.

Čo je druhý pilier dôchodkového sporenia?

Druhý pilier je systém sporenia na dôchodok, v ktorom príspevky sporiteľov spravujú súkromné dôchodkové správcovské spoločnosti. Sporiteľ v druhom pilieri zostáva zároveň aj v prvom pilieri, odvody, ktoré sa mu strhávajú zo mzdy, alebo iného príjmu sa však rozdelia na dve polovice, z ktorých jedna pôjde do štátneho prvého piliera a druhá do súkromného druhého piliera. Vybierané príspevky investujú dôchodkové spoločnosti do cenných papierov podľa pravidiel predpísaných zákonom. To je aj jeden z rozdielov oproti prvému pilieru, v ktorom sa príspevky neinvestujú, ale sa rovno používajú na vyplácanie dôchodkov terajších dôchodcov. Ďalší z rozdielov je, že príspevky v druhom pilieri patria sporiteľovi a ak zomrie pred odchodom do dôchodku, jeho úspory dostanú dedičia, alebo osoby, ktoré určí v zmluve o starobnom dôchodkovom sporení. Za spravovanie majetku si spoločnosti strhávajú poplatky, ktorých výška je regulovaná zákonom. Po dovŕšení dôchodkového veku sa sporiteľovi v druhom pilieri môže začať vyplácať dôchodok, ktorého výška závisí od nasporených príspevkov a zhodnotenia dosiahnutého ich investovaním.

Kto a ako sa môže stať klientom (sporiteľom) v druhom dôchodkovom pilieri?

Podľa stavu k máju 2011 sa sporiteľom môže stať len mladý človek narodený v roku 1987 a neskôr (t. j. 1988, 1989, atď.), ktorý uzatvorí zmluvu s dôchodkovou

správčovskou spoločnosťou. Na uzatvorenie zmluvy má šesť mesiacov od nástupu do prvého zamestnania, alebo začatia vykonávania živnosti po skončení školy. Ak túto lehotu zmešká, už sa nemôže stať sporiteľom v druhom pilieri a jeho dôchodkové odvody zo mzdy pôjdu v plnej výške do prvého piliera. Podrobnejšie informácie o tom, ako sa stať klientom poskytne každá dôchodková správčovská spoločnosť. Ich zoznam je uvedený na stránke NBS, alebo sa dá nájsť aj v tlačí, ktorá zverejňuje ekonomické správy. Pred uzatvorením zmluvy je potrebné porovnať ponuky viacerých spoločností.

Čo je potrebné urobiť na vystúpenie z druhého dôchodkového piliera?

Podľa stavu k máju 2011 nie je možné z druhého dôchodkového piliera vystúpiť.

Čo je tretí pilier dôchodkového sporenia?

V treťom pilieri si môžu dobrovoľne sporiť na dôchodok všetky osoby staršie ako 18 rokov. Príspevky klientov (účastníkov) spravujú súkromné doplnkové dôchodkové spoločnosti, ktoré ich investujú do cenných papierov v súlade so zákonom. Výšku príspevku si môže určiť každý účastník podľa svojich možností. Príspevok sa mu bude strhávať z jeho mzdy, alebo iného príjmu. Výhodou tretieho piliera je, že do neho môže prispievať aj zamestnávateľ, čím sa suma úspor účastníka zvyšuje. Po dovŕšení veku 55 rokov, alebo vyššieho veku, ktorý je uvedený v zmluve, môže začať doplnková dôchodková spoločnosť vyplácať účastníkovi dôchodok, ktorého výška závisí od nasporenej sumy a zhodnotenia dosiahnutého investovaním. Za určitých veľmi špecifických okolností, ktoré upravuje zákon (napríklad účastník sa stane invalidným, alebo nasporená suma je veľmi nízka) doplnková dôchodková spoločnosť vyplatí účastníkovi celú nasporenú sumu vrátane zhodnotenia. Nasporené peniaze možno vybrať aj skôr, doplnková dôchodková spoločnosť z nich

však môže zraziť až 20 %. Uvedené podmienky výplaty dôchodku a možnosť zrážky sa môžu líšiť pre účastníkov, ktorí uzatvorili zmluvu pred 1. januárom 2005. Je preto potrebné dôsledne si prečítať aktuálny dávkový plán, ktorý je súčasťou zmluvy a je možné nájsť ho aj na internetovej stránke príslušnej doplnkovej dôchodkovej spoločnosti. Doplnkové dôchodkové spoločnosti si za svoju činnosť strhávajú z majetku účastníkov poplatky. Rovnako ako v druhom pilieri aj v tomto systéme nasporené peniaze v prípade smrti účastníka dostávajú jeho dedičia.

Kto a ako sa môže stať účastníkom v treťom dôchodkovom pilieri? Je zamestnávateľ povinný platiť príspevky do tretieho piliera?

Účastníkom sa môže stať ktokoľvek kto dosiahol aspoň 18 rokov a uzatvorí zmluvu s doplnkovou dôchodkovou spoločnosťou. Zoznam doplnkových dôchodkových spoločností je uvedený na stránke NBS a možno ho nájsť aj v tlačí, ktorá zverejňuje ekonomické správy. Povinne sú v treťom pilieri zamestnanci, ktorí pracujú na rizikových pracoviskách, alebo vykonávajú profesiu tanečníka, či hráča na dychové nástroje. Za týchto zamestnancov musí platiť príspevky aj zamestnávateľ. Inak záleží na slobodnom rozhodnutí zamestnávateľa, či svojim zamestnancom bude prispievať do tretieho piliera. Ak sa tak rozhodne, musí najprv s doplnkovou dôchodkovou spoločnosťou uzatvoriť zmluvu.

Ak si vložíte na účet 1 000 € na dva roky s úrokovou sadzbou 10 % p. a., koľko budete mať na účte po dvoch rokoch? (Pri výpočte sa neberie do úvahy daň z príjmu, ktorá sa vzťahuje na úroky.)

Na účte bude 1 210 €. Po prvom roku vám pribudne 100 € a na účte budete mať 1 100 €. Z tejto sumy vám za druhý rok pribudne 110 €, takže po dvoch rokoch budete mať 1 210 €.

Ktorý z produktov lízingovej spoločnosti je pre vás výhodnejší pri kúpe automobilu v hodnote 10 000 €?

Lízing A: Akontácia 30 %, s 36 splátkami vo výške jednej splátky 210 €.

Lízing B: Akontácia 20 %, s 36 splátkami vo výške jednej splátky 230 €.

Lízing B je pre vás výhodnejší.

Za lízing A zaplatíte akontáciu 3 000 € a za 36 splátok 7 560 €. Spolu 10 560 €.

Za lízing B zaplatíte akontáciu 2 000 € a za 36 splátok 8 280 €. Spolu 10 280 €.

Prí výbere hypotekárneho úveru vám banka ponúkne dve možnosti úrokových sadzieb - fixovanú na 5 rokov vo výške 6,12 % p. a. a fixovanú na 3 roky vo výške 6,12 % p. a. Ak očakávate rast úrokových sadzieb, ktorá z dvoch možností je výhodnejšia?

Výhodnejšia je prvá možnosť s fixáciou na 5 rokov. Pokiaľ očakávate rast úrokových sadzieb, je lepšie mať úroky na úvery fixované čo najdlhšie, aby sa nezvyšovali.

V prípade, že máte na účte 500 € a banka vám poskytla povolené prečerpanie na bežnom účte 2 300 € (môžete „ísť do mínusu“ 2 300 €) a chcete uhradiť platbu, ktorej výška je 1 200 €, budete mať dostatok finančných prostriedkov na jej uhradenie?

Áno. Pokiaľ vám banka povolila prečerpanie na bežnom účte, môžete „ísť do mínusu“. Po uhradení platby bude na vašom účte -700 € a v prípade potreby máte k dispozícii ešte 1 600 €, ktoré môžete použiť neskôr na inú platbu. Samotné povolenie prečerpania nepredstavuje pre vás žiadny záväzok voči banke. Avšak skutočne prečerpané prostriedky sú vašim dlhom (záväzkom) voči banke. Tento dlh budete musieť banke splatiť aj s úrokmi. V prípade nesplácania tohto dlhu bude banka od vás tento dlh vymáhať a vyvodzovať voči vám všetky právne dôsledky.

Ktorý z dvoch úverov je pre vás výhodnejší?

Úver A: Úver na sumu 2 000 € s úrokovou sadzbou 5 % p. a., so splatnosťou 24 mesiacov a s RPMN 13,5 %.

Úver B: Úver na sumu 2 000 € s úrokovou sadzbou 4,5 % p. a., so splatnosťou 24 mesiacov a s RPMN 17,5 %.

Výhodnejší je pre vás úver A.

Informácia o RPMN, o ročnej percentuálnej miere nákladov, odráža celkové náklady spojené so spotrebiteľským úverom a tie sú nižšie pri úvere A. Úver B má nižšiu úrokovú sadzbu, ale ďalšie poplatky a náklady zvyšujú celkové náklady, ktoré musí dlžník zaplatiť.

INVESTOVANIE

Ako môžete investovať?

Investovanie je nákup aktív, ktoré sa zhodnocujú a prinášajú majiteľovi zisk. Aktíva môžu byť finančné a nefinančné. Finančným aktívom sú napríklad cenné papiere ako akcie, podielové listy a dlhopisy. Nefinančným aktívom môže byť napríklad nehnuteľnosť, umelecký predmet, zlato.

Ako sa dá obchodovať s cennými papiermi?

S cennými papiermi sa obchoduje na finančných trhoch. Bežný občan si môže cenné papiere kúpiť najmä prostredníctvom obchodníkov s cennými papiermi, ktorí majú na túto činnosť povolenie od NBS. Zoznam obchodníkov je zverejnený na internetovej stránke NBS (www.nbs.sk). Obchodníkmi s cennými papiermi sú aj banky.

Čo sú to akcie?

Akcia je cenný papier predstavujúci podiel na majetku. Majiteľ akcie je majiteľom určeného podielu danej obchodnej spoločnosti. Znamená to, že majiteľ akcie má nárok aj na zodpovedajúci podiel na zisku, ktorým je dividenda, resp. prípadný likvidačný zostatok. Reputácia a podnikateľské aktivity spoločnosti sa môžu rozvíjať, a tým sa môže zvyšovať hodnota akcie, ale môžu aj klesať, a tým sa stráca aj hodnota akcie.

Čo sú to podielové listy?

Kúpou podielového listu si investor kupuje podiel na majetku podielového fondu a právo na podiel na zisku fondu. Podielové fondy väčšinou ponúkajú viaceré druhy podielových listov s rôznou výškou očakávaného zisku. Väčšinou platí, že čím väčší očakávaný zisk, tým väčšie riziko straty investovaných peňazí, výnosov alebo ich častí. Vychádza to

z toho, že podielové fondy investujú do finančných produktov, pri ktorých sa vyššie riziko vyvažuje vyšším sľubovaným výnosom.

Čo sú to dlhopisy?

Dlhopis je dlhový cenný papier, ktorý vydáva osoba (eminent), ktorá potrebuje peniaze. Predstavuje záväzok eminenta na výplatu dlžnej sumy a výnosu, t. j. ceny za požičanie.

Čo je to Garančný fond investícií?

Je to fond, ktorý v určitých presne definovaných prípadoch poskytuje náhradu za nedostupný klientsky majetok prijatý obchodníkom s cennými papiermi v súlade so zákonom o cenných papieroch. Do fondu prispievajú obchodníci s cennými papiermi a banky.

POISŤOVNÍCTVO

Viete, čo je to komerčné poistenie?

Komerčné poistenie je poistenie, ktoré je zvyčajne dobrovoľné (s výnimkou povinných zmluvných poistení) a vzniká na základe uzatvorenej poistnej zmluvy. Toto poistenie zväčša kryje riziká spojené s majetkom, zodpovednosťou za spôsobenú škodu, zdravím alebo životom.

Čo všetko si môžete poistiť?

Poistiť sa môžete proti strate zdravia a života alebo svojho majetku a tiež zodpovednosť za spôsobenú škodu. V prípade, že dôjde k poistnej udalosti dohodnutej v poistnej zmluve, poisťovňa vyplatí poistné plnenie (dohodnutú sumu, dôchodok, náhradu škody). Poisťovne ponúkajú širokú škálu poistných produktov. Bežne sa ľudia poisťujú proti strate majetku, života, zdravia, ale je možné uzavrieť aj iné poistenie napríklad poistenie na cestách, spevák sa môže poistiť proti strate svojho hlasu či futbalista svoje nohy.

Ako si vyberať z ponuky poisťovní?

Každá poisťovňa poskytuje verejne dostupné informácie o svojej činnosti a druhoch poistenia, ktoré ponúka. Pred uzavretím poistenia odporúčame porovnať si všetky podmienky, výšku poistného plateného klientom poisťovni a výšku poistného plnenia vyplácaného poisťovňou klientovi u rôznych poisťovní. Je dôležité si dôsledne preštudovať aj výluky z poistného krytia. (Výluky z poistného krytia sú najčastejšie uvedené vo všeobecných poistných podmienkach, ktoré tvoria prílohu poistnej zmluvy.)

Kto platí za služby finančných poradcov a sprostredkovateľov finančných služieb?

Finančný poradca koná výlučne v mene klienta a hľadá na základe nezávislej analýzy najvýhodnejšie produkty, ktoré najlepšie vyhovujú požiadavkám a potrebám klienta. Za túto činnosť poberá od klienta odmenu. Sprostredkovateľ finančných služieb koná v záujme finančných inštitúcií, ktoré zastupuje a ktoré primárne hradia aj jeho odmenu (klient má právo požiadať sprostredkovateľa finančných služieb o informácie o povahe a výške tejto odmeny). Popri tom môže sprostredkovateľ finančných služieb poberať odmenu aj od klienta, ale len v prípade, ak o tom klienta vopred informoval a ten s tým súhlasil.

Prečo je investičné životné poistenie spojené s vyšším investičným rizikom?

Pri investičnom životnom poistení znáša investičné riziko poistený, oproti klasickému životnému poisteniu, kde investičné riziko znáša poisťovňa.

Kam treba adresovať výpoveď poistnej zmluvy?

Aj keď bola poistná zmluva uzatvorená prostredníctvom sprostredkovateľa, výpoveď je spravidla potrebné doručiť priamo poisťovni. Či si poisťovňa pre doručenie výpovede vyhradzuje sídlo poisťovne, resp. je možné doručiť výpoveď aj na pobočku, upravujú poistné podmienky.

Kedy je výpoveď poistnej zmluvy doručená včas?

Výpoveď poistenia musí byť do poisťovne doručená (musí byť fyzicky v poisťovni) aspoň 6 týždňov pred koncom poistného obdobia. Nestačí, keď je výpoveď v tomto termíne daná na poštovú prepravu. Treba si preto dať dostatočný čas na jej doručenie.

Čo sa stane, keď zanikne poistná zmluva povinného zmluvného poistenia podľa zákona č. 381/2001 Z. z. o povinnom zmluvnom poistení zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkou motorového vozidla a o zmene a doplnení niektorých zákonov (PZP) z dôvodu nezaplatenia poistného?

Poistník je povinný zaplatiť dlžné poistné a taktiež je na zostávajúcu časť poistného obdobia povinný uzavrieť novú poistnú zmluvu s tou istou poisťovňou. Poistná zmluva uzavretá počas tohto poistného obdobia s iným poisťovateľom je neplatná.

